

82

7-48

740

1928.

Մանկաւար ԿԻՒԵՆՈՒԷՐԿ ԻՒ 7

Զարկ Տիքընդ

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՐԳ ՄԸ

Թարգ. ԱՐՄԷՆ ԱՐՄԱՏԵՆՑ

Տպարան ԿԻՒԵՆՈՒԷՐԿ

ԱԹՆՔ 1928

82

Դ-48

2003

82
7-48

ՉԱՐԼԸՁ ՏԻԿԸՆԸ

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՐԳ ՄԸ

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

1948

I

Եօթը տարիներէ ի վեր մեռած է՝ Մարի, ընկերը առեւտրական Սկրունի, եւ սակայն այս վերջինը ջնջել տուած չէր իր երբեմսի ընկերոջ անունը. որ արձանագրուած էր վաճառատան դրան վրայ:

Ս Կ Ր Ո Ւ Ճ Ե Ւ Մ Ա Ր Լ Ի

Սքրուն խիստ ազաւ, կռակտ մէկն էր արտաքին աշխատի ջերմը եւ ցուրտը, երբէք չէին ազդեր անոր վրայ, ոչ մէկ խիստ քամի այնքան սաստիկ էր, որքան ինքը, երբէք իջնող ձիւնը կամ տեղատարափ անձրեւը չէին կրցած կասեցնել զայն իր գործէն:

Երբէք մարդ մը զայն փողոցին մէջ չէր կեցուցած, գործ կերպարանքով անոր ըսելու «սիրելի Սքրունս ինչպէս էք, ե՛րբ պիտի գաս զիս տեսնելու» ոչ մէկ մուրացիկ անկէ օգնութիւն մը չէր խնդրած, ոչ մէկ աղայ անկէ ժամը չէր հարցուցած, չէր տեսնուած ոեւէ մարդ կամ կին որ անկէ տեղեկութիւն հարցուցած ըլլար ճամբու մը, կամ տեղույ մը մասին, կոյր մու-

62367 ան
1153-89 7

րացիկներու շուններն անգաս՝ կարծես կը ճանչնային զայն, եւ իրենց պոչերնին երերցնելով, ըսել կուզէին «սիրելի խեղճ կոյր տէրս, աւելի կարժէ բոլորովին աչք չունենալ, փոխանակ գէշ աչք ունենալու»:

Տարուան օրերէն, ամենալաւագոյն մէկ օրը, Ծը-նունդի նախընթաց օրը ծերուկ Սքրուճ նստած էր իր գըրասենեակին մէջ, շատ զբաղած:

Դուրսը սաստիկ, մինչեւ ողնածուծը թափանցող ցուրտ մը կար, հակառակ օրը տարածմամբ չըլլալուն ամէն կողմ մթութիւն տարածուած էր, ամբողջ օր երբէք պայծառ չէր եղած, մէզը սկսեր էր տուններուն բոլոր ճեղքերէն ներս մտնել, իսկ մթութիւնն այնքան սկսած էր թանձրանալ, որ ճամբաները նեղցած կը թուէին ըլլալ:

Մշուշները, որոնք հետզհետէ կը տարածուէին բոլոր առարկաներուն վրայ, խոր մթութիւն մը յառաջ կը բերէին:

Այդ պահուն Սքրուճի գրասենեակին դուռը բաց էր, որպէսզի կարենայ հսկել իր քարտուղարին վրայ, որ խել մը զբաղած է նամակները ընդօրինակելով:

Սքրուճ շատ քիչ կրակ ունէր, բայց աւելի քիչ էր քարտուղարին կրահը, որ կարծես ածուխի կտոր մը եղած ըլլար, խեղճ գրագիրը չէր կրնար անոր վրայ քանի մը ածուխներ աւելցնել, որովհետեւ ածուխին սնտուկը տէրը իր մօտ կը պահէր, եւ ամէն անգամ

որ թշուառ մարդը ունելին ձեռքը ածուխին կը մօտենար, Սքրուճ դիտել կուտար որ, պիտի ստիպուէր վոնտել զինքը, քանի որ չէր գիտեր ածուխը խնայողութեամբ վառել, ահա թէ ինչու գրագիրը իր վզկապին փաթեթած կը ջանար աշտանակին լոյսովը ինքը-զինքը տաքցնել, բայց իզուր:

«Երջանիկ Ծնունդ, կը մաղթեմ ձեզի մօրեղբայր, Աստուած ձեզ պահպանէ» կանչեց զուարթ ձայն մը ատիկա Սքրուճի քեռորդոյն ձայնն էր:

— Յիմարութիւն պատասխանեց Սքրուճ:

— Ծնունդը. յիմարութիւն... մօրեղբայր, անտարակոյս այդ չէ որ ըսել կուզէք:

— Այդ ըսել կուզեմ, «երջանիկ Ծնունդ», ի՞նչ իրաւունք ունիս երջանիկ ըլլալու, երբ աղքատ ես:

— Լաւ, պատասխանեց քեռորդին, դուն ի՞նչ պատճառ ունիս երջանիկ չըլլալու, քանի որ բաւական հարուստ ես:

— «Յիմարութիւն» կրկնեց Սքրուճ, մանաւանդ որ լաւագոյն պատասխան մը չունէր տալիք:

— Մի բարկանար մօրեղբայր, ըսաւ քեռորդին:

— Ի՞նչպէս չ'բարկանալ, երբ կ'ապրիս յիմարներու աշխարհի մը մէջ, որպիսին է այս երջանիկ Ծնունդը, գրողը տանի ձեր երջանիկ ծնունդները, ատիկա օր մըն է, երբ պիտի վճարես պարտքերդ, մինչ դրամ չունիս, օր մըն է երբ ինքզինքդ տարուան մը ծերացած

պիտի գտնես:

Ի զուր քերորդին պաշտպանել փորձեց Ծնունդը, Սքրուճ անոր ժամ առաջ հեռանալէն աւելի բանի մը չէր ցանկար:

Սակայն երիտասարդը կը յամուէր մ'նալ, կաւեցնէր թէ Ծնունդը այն միակ օրնէ, երբ մարդիկ կըմբռնեն թէ՛ իրենք ալ միեւնոյն ճամբորդներն են խոնարհ խաւերու մէջ գտնուող մարդոց նման դէպի գերեզման, թէ հարուստները տարբեր էակներ չեն, եւ ուստի իրենց սիրտերը պէտք է բանան, բարեգործութեան, զթութեան, եւ մարդասիրական գործերու համար, այո, մօրեղբայր որքան որ ալ զրպանիս մէջ ոսկիի մը կամ արծաթի կտոր մըն ալ չունենամ կը հաւատամ որ ծնունդը ինծի համար բարիք մըն է, եւ բարիք պիտի ընէ, եւ կըսեմ Աստուած օրհնէ ծնունդը:

Մեկնելէ առաջ երիտասարդը անգամ մըն ալ կը խնդրէ իր մօրեղբօր բարեկամութիւնը եւ այցելութիւն մը, իր ամուսնութենէն առաջ:

Բայց ի զուր, Սքրուճ անողորմ է, եւ կը ցանկայ որ ան շուտով հեռանայ իր քովէն:

Հազիւ թէ քեռորդին դուրս ելած էր, ներս կը մտնեն, երկու պարոններ որոնք իրենց թեւերնուն տակ ունէին տետրակներ եւ թուղթեր:

Պարոններէն մին ինքզինքը ներկայացնելով, հրաւէր կուղղէ Սքրուճի, որպէսզի հանգանակութեան մասնակցին տարուան այս երջանկագոյն օրուան մէջ, օգ-

նութեան հասնելու համար խեղճերուն, որոնք այնքան կը տառապին եղանակին խստութենէն:

— Բանտեր չկա՛ն այդպիսիներուն համար, կը հարցնէ Սքրուճ:

— Բազմաթիւ են անոնք, կը պատասխանէ օտարականներէն մին:

— Ապաստանարանները գործունէութեան մէջ չե՛ն կը շարունակէ կրկին, «կերելի աղքատները կարգապահութեան մէջ պահելու օրէնքը չի կիրարկուիր», իր ամբողջական խստութեանը մէջ»

Օտարականները տեսնելով որ զո՛ւր է Սքրուճ համոզել, կը թողուն զայն իր աշխատանքին մէջ:

Դուրսը տակաւ, մշուշը կը տարածուէր, թանձր մթութիւն մը կը սփռուէր ամէն կողմ, մինչ գործաւորներ հետզհետէ լոյսերուն կտուցները վառելով զբաւած էին:

Թռչնազգիներու, նպարավաճառներու խանութները կը փողփողէին լոյսերու եւ զարդերու մէջ:

Իսկ Լոնտոնի Լորտ Բաղաքապետը, անհրաժեշտ հրահանգները տուած էր, իր յիսուն խոհարարներուն որպէսզի պատրաստութիւններ տեսնեն տօնախմբելու հասար Ծնունդը, այնպէս, ինչպէս որ պէտք է:

Եւ այսպէս ամէն մարդ իր կարողութեան սահմանին մէջ կը պատրաստուէր Ծնունդը տօնախմբել:

Վերջապէս զրասնեակը գոցելու ժամը հասաւ:

Սքրուն դառնալով գրագրին ըսաւ.

— Վաղը ամբողջ օրը դուն ազատ ըլլալ կուզես չէ՞.

— Եթէ պատշաճ գտնէք, տէր իմ

— Ես պատշաճ չեմ գտներ, որովհետեւ երբ կէս քուրծն մը վար դնեմ, գործի չի գալուդ համար, պիտի խորհիս թէ՛ գրկանք մ'ըրած եմ քեզ հանդէպ, չէ՞.

Գրագիրը դիտել տուաւ որ Ծնունդը, տարին անգամ մը կը պատահէր.

— Այդ խեղճ ինքնարդարացում մըն է, ամէն մէկ Դեկտ. 25ին մարդու մը գրպանը դատարկելու տեսակէտէն.

Բայց այս կորուստը դարմանելու համար, յանձնարարեց որ՝ յաջորդ օրը, կանուխէն գրասենեակ գտնուիլ.

Սքրուն կը բնակէր, այնպիսի շէնքի մը մէջ, որ գործի մարդոց իբր գրասենեակ կը ծառայէր, ուրեմն նա էր միակ մարդը, որ հոն կը գիշերէր, իր տխուր եւ առանձին ճաշը կատարելէ յետոյ, սկսաւ աչքէ անցնել օրուան թերթերը, իր գիշերազգեստները հագնելէ յետոյ, անցաւ կրակին առջեւ որ հազիւ թէ՛ կը պլպլէր կրակարանին մէջ, յանկարծ իր սենեակին հետ հաղորդակցութեան մէջ եղող զանգակի մը հնչելը լսեց եւ յետոյ նշմարեց անձի մը իր սենեակը ուղղուիլը, եւ ով զարմանք, անիկա նոյն ինքն իր երբեմնի ընկերը

Մարլին էր.

— Ի՞նչ կը նշանակէ այս, եւ ի՞նչ կուզես ինձմէ, ըսաւ Սքրուն.

— Շատ մը բաներ.

Ատիկա Մարլին ձայնն էր, տարակոյս չէր վերցըներ.

— Ո՞վ ես դուն.

— Դուն կը հարցնես ինծիթէ, ո՞վ եմ ես.

— Ո՞վ էիր դուն, երբեմն:

— Կենդանութեանս, գործիդ ընկերը, Յակոբ

Մարլին.

— Կրնայի՞ր նստիլ, հարցուց տարակոյսի ակնարկով մը.

— Կրնամ:

— Ուրեմն նստեցէք:

— Դուն, չե՞ս հաւատար ինծի հարցուց, ուրաւականը

— Ոչ, պատասխանեց Սքրուն.

— Ի՞նչ փաստ կուզես ունենալ, իրականութեանս մասին, զգայարանքներէդ զատ:

— Ձեմ՝ գիտեր, ըսաւ Սքրուն.

— Ինչո՞ւ կը տարակուսիս զգայարանքներուդ վրայ:

— Որովհետեւ ըսաւ Սքրուն — պզտիկ բաներ կազդեն ստամոքսին վրայ, փոքրիկ անկարգութիւն մը

կրնայ խաբել քեզ, կրնաս մսի կտոր մը, փշուր մը պանիր, եւ կամ քիչ մը գետնախնձոր մարսած չըլլալ։

Սքրուն կատակներ ընելու ոչ սովորութիւն եւ ոչ ալ սիրտ ունէր, բայց կուզէր իր ուշադրութիւնն եւ սարսափը ցրուել այս ցաւագին վիճակէն, մանաւանդ որ ուրուականին ձայնը, կը սարսէր զայն մինչեւ իր օսկորներուն ծուծը։

Ուրուականը տեսնելով որ՝ Սքրուն կեղծմտէր զինքը ճանչնալու համար, իսկոյն նետեց գլխուն լաթը եւ ահա դուրս եկաւ իր նախկին ընկերոջ գլուխը։

— Արդ, կը հաւատաս ինծի, զոչեց ուրուականը։

— Կը հաւատամ, բայց ի՞նչպէս, ոգիները երկրի վրայ կը քալեն եւ ինչո՞ւ մօտս եկած ես։

— Մահէն յետոյ, ամէն մէկուն հոգիէն կըստաւորուի որ, պտոյտի ելլայ իր ընկերներուն մօտ, անիկա որ՝ իր մարդկային պարտականութիւնները չէ կատարած իր կենդանութեան միջոցին, դատապարտուած է մահէն յետոյ կատարել։

Ի զո՞ւր, Սքրուն մխիթարական խօսքեր կաղերսէր։

Բայց ուրականը անողորմ էր, կըսէր թէ՛ բան մը չէր կրնար ընել, մանաւանդ որ՝ շատ քիչ ժամանակ տրամադրելի ունէր, եւ չէր կրնար ո եւ է տեղ տնտնալ քանի որ կենդանութեանը դրամատունէն եւ գրասենեակէն զատ, ո եւ է տեղ չէր զացած, եւ հիմա յոգնե-

ցուցիչ ճամբորդութիւն մըն ալ ունէր կատարելիք։

Եօթը տարիներէ ի վեր մեռած եւ տակաւին կը ճամբորդէ, մտածեց Սքրուն։

— Եւ այդ ամբողջ ժամանակամիջոցին մէջ, ոչ մէկ հանգիստ անդադար խղճի խայթ, վրայ բերաւ ուրուականը։

— Արագ կը ճամբորդես, հարցուց Սքրուն։

— Բամիի թեւերուն վրայ, պատասխանեց ուրուականը։

— Ուրեմն շատ մը երկիրներ, տեսած ըլլալու ես, եօթը տարիներէ ի վեր։

— Օ՛ այո։ Ամէն անհատ, եթէ գերի, երկաթէ օղակներով ալ շղթայուած ըլլայ, պէտք չէ մոռնայ լըծուիլ մարդասիրական հսկայ աշխատանքին, որ կը հրամայէ Գերագանց ըլլալ եւ այսպէս յաւերժացնել յառաջդիմութիւնը, այս աշխարհը պէտք է անցնի բարիին եւ լաւին տեականութեանը համար։ Այն առիթները, որոնք կորսնցուցած ենք մեր կեանքին մէջ, ոեւէ կերպով դարմանել կարելի չէ։

— Բայց երբ ողջ էիր. գործի մէջ ճշգրիտ մէկըն էիր։

— Գործերը, աղաղակեց ուրուականը ձեռքերը շփելով, իմ գործս մարդկութիւնն է, իմ գործերը հասարակաց բարեւալութիւնն են։ Գթութիւնը, ողորմութիւնը՝ ներողամտութիւնը, բարեացակամութիւնը, ահա

այս բոլորը իմ գործերս են, եւ խմառեւտրական զբաղումներս ասոնց մօտ կաթիլ մը ջուր են ով կիանոսի ջուրերուն հետ բաղդատմամբ:

Ես կը տառապիմ, մանաւանդ տարեմուտի այս պահուն թէ ինչո՞ւ. ի՞նչ կենդանութեանը ես անցած եմ միշտ գլխահակ առանց վերցնելու աչքերս դէպի օրհնեալ աստղը, որ կառաջնորդէր իմ աստուն մոգերը դէպի խեղճերուն բնակարանները: Թշուառներու հիւղակներ չկային միթէ, ուր կրնայի ես ուղղուիլ:

Աւելցուց նմանապէս որ՝ ինք եկած էր ազդարարելու Սքրուճի թէ տակաւին պատեհութիւն եւ յոյս ունէր այդ ճակատագրէն խուսափելու, երեք ոգիներու այցելութիւն ընդունելէ յետոյ:

Այս լսելուն Սքրուճի դէմքը այնքան գունատեցաւ որքան ուրուականինը:

Ի զուր կը խնդրէր որ ուրուականները չգան, եւ կամ գոնէ երեքը մէկ անգամէն գային

Մարլի ոգիներուն այցելութեան ժամը յայտնելէ յետոյ. գլուխը փաթթեց ծնոտակապով մը. եւ սկսաւ յառաջանալ դէպի պատուհանը, ամէն անգամ որ քայլ մը կառնէր, պատուհանը կը բարձրանար, եւերբ հասաւ հոն, պատուհանը բացուած էր:

Ուրուականը ազդարարեց Սքրուճին, աւելի չ'մօտենալ, Սքրուճ կանգ առաւ, ոչ թէ հնազանդութենէ մղուած, որքան զարմացումէն եւ երկիւղէն, որովհետեւ

ուրուականին ձեռքին բարձրացումովը, կ'զգար լսել շրփոթ աղմուկներ օդին մէջ, անկապակից ողբի եւ ցաւի ձայներ, ուրուականը պահ մը այդ ձայներուն ունկնդրելէ յետոյ, միացաւ սգատիսուր մահիկին, եւ թաւալեցաւ մութ ու ցուրտ գիշերին մէջ:

Ակրուն հետեւեցաւ դէպի պատուհանը, եւ յուսահատ հետաքրքրութեամբ մը դուրս նայեցաւ:

Միջոցը ուրուականներով լեցուն էր, որոնք կը թաափոէին հոս հոն անոնցմէ իւրարանչիւրը անհանգիստ աճապարանքով մը, Մարլիի նման շղթայ մը կը կրէր, ուրիշներ որոնք իրենց կենդանութեանը միեւնոյն սենեակին մէջ կ'աշխատէին իրարու շղթայուած էին, ասոնցմէ շատերը Ակրունի ծանօթներ էին, մանաւանդ մօտիկ ծանօթութիւն ունէր ուրուականներէն մէկուն հետ, որ ճերմակ բաճկոն մը հագած էր, եւ հասակէն վար շղթայի հսկայ օղակ մը կախուած էր, անիկա կուլար որովհետեւ չէր կրնար օգնել թշուառ կնոջ մը, եւ տղու մը, որոնք վարը դռան սեմին վրայ կը գտնուէին:

Բայց այս ուրուականներուն, մարդկային գործերու մէջ միջամուխ ըլլալու աշխատութիւնն. ի զուր էր անոնք յաւիտեանս կորսնցուցած էին այդ կարողութիւնը:

Այս մտացածին արարածները կը շփոթէին մէզին մէջ, եւ կամ մէզը կուգար շրջապատելու զանոնք իր

ստերիերով, Սքրուճ բան մը չէր կրնար հասկնալ, մինչ
ստուերները եւ իրենց ձայները կը մարէին միասնա-
բար, եւ գիշերը կը դառնար այնպէս, ինչպէս որ էր
տունն դարձած պահուն։

Գոցեց պատուհանը, խնամով քննեց դուռը, ուրկէ
մտած էր ուրուականը, կրկնակ կերպով գոցուած էր
այնպէս ինչպէս որ գոցած էր իր ձեռքերով, նիգերը եր-
բէք չէին խանգարուած, փորձեց «յիմարութիւն» ըսել,
բայց կանգ առաւ առաջին վանկին վրայ։

Հանգստանալու մեծ պահանջ մը կ'ազար, չէր կըր
նար ըսել թէ ատիկա օրուան յոգնութիւններ էն էր, թէ
անտեսանելի աշխարհը դիտելէն եւ կամ թէ՛ ուրուա-
կանին հետ ունեցած տխուր խօսակցութիւններ եւ կամ
գուցէ ժամանակին յառաջացած ըլլալն էր, ուստի ա-
ռանց հանուելու գնաց անկողին եւ քնացաւ իսկոյն։

II

ԵՐԲ ԱՐԹՆՅԱԻ

Սքրուճ, այնքան մութ էր որ, հազիւ կրնար սենեա-
կին իրերը զանազանել, մինչ այսպէս կը ջանար իր
պզտիկ աչքերով ճեղքել մթութիւնը, մօտակայ եկեղե-
ցիին զանգակները սկսան ժամը տասներկուք զարնել։

Պէրուճ չէր կրնար հաւատալ ամբողջ օր մը, եւ
գիշեր մը քնացած ըլլալուն, կը խորհէր թէ ժա-
մացոյցը աւրուած էր, իրականութիւնը ստուգելու հա-
մար գնաց պատուհանին մօտ, եւ սկսաւ մաքրել ա-
պակին իր գիշերանոցին թեզանիքովը, եւ սակայն բան
մը չէր կրնար տեսնել։

Վերադառնալով անկողին սկսաւ խորհիլ կրկին եւ
կրկին առանց եզրակացութեան մը կարենալ յանգելու,
որքան կը մտածէր այնքան աւելի կը շփոթէր, որքան
կը ջանար չըխորհիլ, Մարիլիի ուրուականը զայն կը
նեղացներ գերազանցօրէն, եւ ինքզինքը հարցաքննու-
թեան մը ենթարկելով կուզէր իմանալ թէ՛ սա երազ

մըն է թէ իրականութիւն։

Այն պահուն երբ զանգակները կը հնչէին խորունկէն լոյս մը ծաթեցաւ սէնեակին մէջ, եւ անկողին վարագոյրները սկսան մէկ կողմէն քաշուիլ անտեսանելի ձեռքի մը կողմէն, Սքրուն կէս քունի մէջ դէմ դիմաց կը գտնուէր գերերկրային այցելուին հետ։

Յա տարօրինակ պատկեր մըն էր, որ ոչ տղու եւ ոչ ալ ծերունիի կը նմանէր, այս տարտամ էութեան մագերը կը կախուէին, եւ կը տատանէին ուսերուն վերայ, դէմքին վրայ կնճիւ չկար, մորթը կը փողփողէր կարմիր գոյնով, թեւերը երկար դնդերներով յի էին իսկ փափկակազմ սրունքները եւ ոտքերը մերկ էին։

Վրան կը կրէր ձիւնասպիտակ պարեգօտ մը, եւ մինչ անոր կը նայէր, կը տեսնէր մերթ մէկ կողմը քիչ մը յետոյ միւս կողմը կը փալփալար, եւ մինչ մէկ պահուն մթութիւն էր միւս վայրկեանին լոյս էր, եւ այսպէսով պատկերը յստակութեան մէջ ծփծփալով կըլլար մէկ թեւով, յետոյ մէկ սրունքով էակ մը, քիչ յետոյ քսան սրունքներով, աւելի վերջ զոյգ մը սրունքներով առանց գլխով մարմին մը։

Մշտական կերպով լուծող մարմինին շրջագծերը, ստուերին մէջ կարելի չէր որոշել։

Բացատրելէ յետոյ թէ, իր զալուստի մասին արդէն խօսուած է, առաջարկեց իրեն ընկերանալ, երկար պտոյտի մը համար, ի զուր. Սքրուն դիզել կուտար թէ,

թեթեւ հագուած է, կօշիկները հաստատուն էին, դուրսը այնքան ցուրտ էր որքան մաշափը զերոյէն վար կը ցուցնէր իսկ, անկողինը այնքան տաքուկ էր։

Ոգին անողոք էր. ձեռքը անոր ներկայացնելով առաջնորդեց գիւղի մը ճամբան, ուր մեծցեր էր Սքրուն, մինչ կը քալէին ճամբուն երկայնքը, Սքրուն կը «վեր-իշէր իր անցեալը, իր մանկութիւնը, կը ճանչնար իւրաքանչիւր դուռ, ծառ մինչեւ որ շուկայի հրապարակ մը երեւցաւ հեռուէն, իր կամուրջովը, եկեղեցիով, եւ ոլորտապտոյտ գետով, կառքերը կը սուրային, տղաք ուներու ոգեւորուած ձայներուն երաժշտութիւնով կը լեցուէին դաշտերը։

Այս ծանօթ վայրերը, ստուգիւ մեծ հրճուանք կը պատճառէին Սքրունի, մինչեւ որ հասան դպրոց, որ պարպուած չէր տակաւին, եւ ուր բարեկամներէ լըքուած առանձին տղայ մը կար։

Սքրուն հռաչանքով մը զայն ճանցչաւ։

Մնցնելով շատ ծանօթ դաշտէ մը, մօտեցան տըժ-գոյն կարմիր աղիւսով բնակարանի մը, ասիկա մեծ տուն մըն էր, սենեակները բնաւ չգործածուելուն, պատերը խոնաւութեամբ ծածկուած էին, պատուհանները կոտրտած եւ դռները խորտակուած էին, յառաջացան տխուր եւ մեղամաղձոտ սրահ մը, ուր գրասեղանի մը առջեւ պզտիկ կրակի մը մօտ տղայ մը կը կարդար...

Սքրուն իր յոռոցուած եւ լքուած ինքնութիւնը ճանչնալով լացաւ։

Ոչ մէկ արձագանգ քնացած տան մէջ, ոչ մէկ աղմուկ մուկերուն կողմէ, ոչ իսկ հառաչանք անաբեւ ոստերուն մէջ։

Թանկարժ տեսնուեցաւ տարօրինակ հագուստով մարդ մը։

«Ալի պապան է», բացազանչեց Սքրուն, որ էշին վրայ փայտեր բեռնաւորած, մէջքին վրայ կացին մը կապած կը քալէր։

Եւ այսպէս պատկերներն ու նիւթերը իրար կը յաջորդէին։

Այս պատկերները, Սքրունի կը յիշեցնէին նախորդ իրիկուան խեղճ եւ թշուառ տղեկը որ՝ արցունքի մէջէն կուզէր ծննդեան երգը երգել, հիմա կուզէր անոր դրամ տալ, բայց աւա՛ղ շատ ուշ էր։

Թէ ի՞նչպէս, չէր գիտեր, բայց կը տեսնէր իր ապրած ծնունդի օրերէն մին, այս անգամ չէր կարողար բայց միշտ մինակ էր, յանկարծ դուռը բացուելով ներս մտաւ փոքրիկ աղջիկ մը, որ Սքրունի մօտ վաղելով, իր թեւերը երկնցուց Սքրունը գրկելու։

— Քեզի տուն պիտի տանիմ, հայրիկը սովորականէն աւելի բարի է, տունը դրախտի կը նմանի, երբ պառկելու կերթայի չվախցայ անկէ հարցնելու թէ, կաբելի չէ՞ր որ տուն դառնայիր, եւ անիկա «այո՛», պատասխանեց։

Որքա՛ն կը հրճուէր, փոքրիկ աղջիկը, երբ կը մըտածէր թէ եղբօրը հետապիտի ըլլար։

Հիմա վաճառատան մը մէջ կը գտնուէին, եւ ո՛վ զարմանք, այն վաճառատունը ուր երբեմն Սքրուն անցուցեր էր իր առաջին աշակերտութիւնը։

Սքրունի նախկին ինքնութիւնը հիմա պզտիկցած ներս եկաւ զուարթօրէն, գործի աշխատանքի ընկերոջ մը հետ։

Զաւակներս ըսաւ, Ֆէզվիկ վաճառականը, այս գիշեր այլեւս աշխատութիւն չկայ, քանի որ ծնունդ է վաթ առէք փեղկերը։

Քիչ մը յետոյ, արդէն մաքրուած, ջրուած էր տախտակամածը, կրակը պատրաստուած, ամբողջ մըթերանոցը կը փողփողէր լոյսերու մէջ, որպէս թէ, պարահանդէսի մը սրահը եղած ըլլար։

Ներս կը մտնէն ջութակահարը, Տէր եւ Տիկին Ֆէզվիկ ժպտաշուրթն, երեք ֆէզվիկ օրիորդները. վաճառատան բոլոր պաշտօնեաները իրենց ընտանիքներով, յետոյ հացագործը, խոհարարը, կաթնավաճառը ոմանք կոկոզավիզ, ոմանք շնորհալի շարժումներով, ուրիշներ ձախլիկ կերպով իրար համշտկելէ յետոյ, պարերուն կը մասնակցէին, ասոնց մէջ կային այնպիսիներ որոնք կուզէին պարել, բայց քալելու մասին՝ գաղափար չունէին։

Ժամը երբ տասնըմէկը զարկաւ, հանդիսականները սկսան ցրուիլ տէր եւ տիկին ֆէզվիկներու ողջերթներով, զուարթ ձայները մարեցան, հոն ուրիշ մարդ չէր մ'նացած եթէ ոչ երկու տղաքները, որոնք գացին իրենց անկողինները, որ կը գտնուէր խանութին ետեւ գրասեղանին տակ:

Այս ամբողջ ժամանակամիջոցին, մինչ Աքրուճի հոգին կը ցուցադրուէր իր նախկին ինքնութեան մէջ, կը մտածէր թէ որքան մեծ կարեւորութիւն ունէր բառ մը, շարժում մը, մեր շուրջինները երջանիկ կամ ապերջանիկ աշխատութիւն մը թեթեւ կամ ծանր դարնելու համար:

Կուզէր այդ պահուն քանի մը խօսք ըսել իր քարտուղարին, բայց լոյսերը մարեցան, եւ փոխադրութեան ուրիշ միջավայր մը, հիմա Սքրուճի չափահաս եան շրջանն էր, անոր դէմքը երջին տարիներու ապխորժ գիծերը չունէր, բայց սկսեւ էր ազահութեան նշաններ ցոյց տալ:

Մինակ չէր, նստած էր սուգի հագուստներ հագած աղջկան մը մօտ, որուն աչքերուն մէջ արցունքներ կային, եւ որոնք կը շողային անցեալ ծնունդի յիշատակի պատկերներով:

— Իմ տեղս ուրիշ մը դրուած է, ոսկի հորթը, եթէ անիկա քեզ կրնայ զուարթացնել եւ հանգստացնել, ցաւելու պատճառ չեմ ունենար:

մեր յարտբերութիւնները շատ հին են, երբ մենք երկուքնիս ալ աղքատ էինք, եւ սակայն գոհ մեր վիճակէն կսպասէինք այն օրուան, երբ պիտի բարութէնք մեր կացութիւնը համբերատար աշխատութեամբ, մեր նշանտուքը տեղի ունեցած միջոցին դուն տարբեր մէկն էիր:

— Տղայ մըն էի պատասխանեց անհամբերութեամբ:

Խիղճը կըսէ թէ դուն չէիր այն, ինչ որ ես, ես այն եմ, որ երջանկութիւն խոստացայ. երբ մենք մէկ էինք սրտով եւ հիմա քեզ ազատ կը թողում քու խոստումէդ եւ ասիկա կը բղխի այն սէրէն, որ ունէի քեզ հանդէպ, զրբեմն դուն բոլորովին տարբեր մէկն էիր, ես շատ երջանիկ պիտի զգայի ինքզինքս, եթէ կարողանայի ուրիշ կերպ մտածել, բայց չէ որ այսօր այլեւս չպիտի ուզէիր ամուսնանալ խեղճ աղջկան մը հետ որ օժիտ չունի, երանի թէ քու նոր կեանքը քեզ երջանիկ ընէր:

Աղջիկը թողուց եւ հեռացաւ անկէ

Ի զուր Սքրուճ կը թախանձէր ուրուականէն որ ուրիշ պատկերներ չի ցուցնէր, կուզէր տուն դառնալ:

Բայց ոչ, ուրուականը կուզէր հատ մըն ալ ցուցնել:

Ձմրան գեղեցիկ կրակի մը մօտ, նստած էր աղւոր գեղեցիկ աղջիկ մը, այնքան նման վերջին աղջկան, Սքրուճ, կարծեց թէ նոյն ինքն է, բայց այդ մէ-

կը իբր մոյր վայելուչ գոգ ոցով մը նստած էր իր աղջկան դիմաց:

Այս սենեակին աշմուկը կատարեալ ժխոր մըն էր որովհետեւ հոն շատ մը տղաքներ կային, եւ որոնցմէ ամէն մէկը կաղմկէր, քառասուն տղու նման կաղմկէր, բայց կը թուէր թէ ոչ ոք հոգ կընէր, ընդհակառակը մայր ու աղջիկ սրտագին կը խնդային եւ ասկէ շատ հաճոյք կըգային:

Եւ ահա դրան զարնուիլը լսուեցաւ, եւ ներս մըտաւ հայիկը Ծննդեան նուէրներով եւ խաղալիքներով ու ծրարներով բեռնաւորուած, տղաքը բոլորը մէկ յար ձակելով հայրիկին վրայ, կը նայէին անոր գրպանները, վրան կը պլուէին եւ որքան մեծ կըլլար անոնց հրճանքը եւ խնդութիւնը, երբ կը բացուէին ծրարները:

— Պէլ, ըսաւ ամուսինը իր կնոջ դառնալով, այս իրիկուն հին բարեկամներեդ մին տեսայ:

— Ո՛վ է.

— Գուշակէ

— Բայց ինչպէս կընամ գուշակել, բայց Պ. Սքրուճը չըլլա՞յ:

— Նոյն ինքն անոր պատուհանին առջեւէն անցայ փեղկերը չէին գոցուած, չկրցայ զսպել ինքզինքս զայն դիտելէն, կըսուի թէ իր ընկերը մեռած է, ուրեմն աշխարհի վրայ մինա՞կ է:

Սքրուճ խնդրեց ուրուականէն որպէսզի հեռացնէ

ինքը այդ տեղերէն, բայց տեսնելով որ լոյսը աւելի, կը շողար ձեռքի ճնշումով մը մարեց զայն, ուրուականը անհետացած էր:

Սպառած, յաղթահարուած, քնանալու անդիմադրելի պէտքը կը զգար, բայց յանկարծ ինքզինքը իր սենեակին մէջ գտաւ, վերջին ճիգ մըն ալ սորձեց լոյսը սեղմելու համար, անկողին մտնելու հաղիւ ժամա նակ ունեցած սկսաւ խորունկէն քնանալ:

XXX

Ուժգին խուտոցիմը ընթացքին, Սքրուն արթըն ցաւ, եւ նստաւ իր անկողնին մէջ, ջանալով ամփոփել իր մտածումները, համակուած էր անհաճոյ սարսուռով մը, որ յաճաջ կուգար այն մտածումէն թէ, նոր ուրականը արդեօք ո՞ր վարագոյրը մէկդի պիտի ընէր, ուստի երկու վարագոյրներն ալ մէկդի ընելէ յետոյ, սկսաւ ուշադրութեամբ անկողնին շուրջը նայիլ, կուզէր քաջաբար ուրուականին դիմադրել:

ձյն պահուն երբ՝ ժամացոյցը մէկ կը զարնէր, տակաւին ոչ մէկ ուրուական կ'երեւնար, մինչ այդ տարածուեցաւ անկողնին վրայ, եւ ահա լոյսերու խորձ մը կեդրոնացեր էր կէտի մը շուրջ, այդ միակ լոյսը, Սքրունի աւելի սարսափ կ'ազդէր քան երկոտամենակ մը ոգիները:

Այս երեւոյթին պատճառը իմանալու համար, Սքրուն մօտեցաւ դրկից սենեակին, եւ ահա տարօրի-

նակ ձայն մը, անոր անունը տալով ներս կը հրաւիրէր հնազանդեցաւ, սա իր իսկ սենեակն էր, այդ մասին կասկած չկար, բայց որքա՞ն մեծ փոփոխութիւն կրած էր այդ սենեակը: Պատերը, առաստաղը, զարդարուած էին կանանչ տերեւներով, որպէս թէ իսկական պուրակ մ'եղած ըլլար, ամէն կողմ, պայծառ փայլուն վայրի պտուղներ կը շողշողային, դալարակաղնիի, ճագոմի, բաղեղի ոստերը, լոյսով կարտացոլային. իբր թէ հոն, բազմաթիւ հայելիներ գտնուէին:

Եւ խնկոյզին մէջ, այնպիսի բոց մը կը ճարճատէր որ երբէք Սքրունի եւ Մարլիի օրերուն, ոչ իսկ ձսեռուան ընթացքին, այդպիսի կրակ չէր վառուած:

Տախտակամածին վրայ դիզուած էին հնդկահաւեր, խոզի միս, կարկանդակներ, սալորով պատրաստուած արուշեղէններ, տակառներով ոստրէներ՝ տաք շագանակներ, կարմիր խնձորներ, հիւթալից նարինջներ, անմահական տանձեր, եռացող օղիի ամաններ, որոնք ամբողջ սենեակը կ'աղօտացնէին փափուկ շոգիով մը, անկիւն մը նստած էր զուարթ հսկայ մը, որ ձեռքին մէջ ջահ մ'ունէր:

«Ես ներկայ նշունդին ոգին եմ ըսաւ ուրուականը ինծի նայէ:»

Սքրուն ականածանքով կատարեց հրամանը, ուրուականը հագած էր պատմուճան մը, ճերմակ մուշտակով եզերուած, կուրծքը մերկ էր, եւ կարծէք փոյթը չէր

զայն ծածկելու համար, զխոն վրայ ուրիշ բան չկար, եթէ ոչ պսակ մը:

— Ո՛վ ուրուական, ըսաւ Սքրունճ, առաջնորդէ զիս ուր որ կուգես, անցեալ գիշեր հակառակ կամքիս դուրս ելայ, ատկէ դաս մը քաղեցի որ կսկսի արդիւնաւորուիլ այս իրիկուն եթէ սորվեցնելիք բան մը ունիք, ուրիշ ժան չեմ: Լզեր եթէ ոչ օգտուիլ անկէ:

Իսկոյն որ, ուրուականին զգեստին դպաւ, սեն ալին մէջ գտնուած կանանչ ոստերն ու ուտելիքները անհետացան, չքացան նմանապէս սենեակը, կրակին կարմիր բոցը, գիշերը, հիմա Ծնունդի առաւօտով կը գտնուէին քաղաքին փողոցներուն մէջ, մարդիկ ցուրտի ազդեցութեան տակ, եռանդով կը մաքրէին մայթերը ձիւնէն:

Անոնք որ, տանիքները կը մաքրէին, մէկ տունէն միւսը զիրար կը կանչէին, եւ երբեմն, երբեմն իրարու ձիւնագնդակներ կը նետէին, ու երբ նպատակին հասնէին, կը խնդային լիաթոք:

Շուտով սկսան հնչել զանգակները, որոնք բարեպաշտ ժողովուրդը եկեղեցի կը հրաւիրէին:

Մարդիկ իրենց լաւագոյն հագուստներով, եւ զըռարթ դէմքերով փողոցները կը լեցուէին, միեւնոյն ատեն տղաքները կիրակւորները փուռ կը տանէին եփել տալու հալար, կը թուէր թէ՛ այս տեսարանը կը շահագրգռէր Սքրունճը, մանաւանդ որ կանգնած էին հացագործի մը խանութին առջև:

Ուրուականը դիտել տուաւ որ, եթէ Սքրունճի կարողութեան սահմանին մէջ ըլլար, պիտի զրկէր այս խեղճերը իրենց եօթն օրուան ճաշէն. աւելցուց նմանապէս, աշխարհի վրայ կը գտնուին այսպիսի շատ մը թշուառականներ, որոնք հպարտութեամբ, չարակամութեամբ, այսպիսի կըքոտ արարքներու մէջ կը գտնուին, որպէս թէ, երբեք ճանչցած չըլլային Ծնունդի այս գեղեցիկ օրը:

Ուրիշ տարօրինակ յատկութիւն մըն ալ ունէր ուրուականը, հակառակ իր հսկայ կազմուածքին, դիւրութեա՛ր կը սեղմուէր, կը յարմարէր ամէն միջավայրի եւ տեղոյ, թերեւս մեծ հաճոյք կը զգար իր այս կարողութիւնը իսպաս դնելով դէպի խեղճերն ունեցած իր խորունկ համակրանքին, ուստի զայն առաջնորդեց գրագրին բնակարանը:

Ուրուականը դրան սեմին վրայ ժպտելով կանգ առաւ օրհնելու համար այս տունը որ կը պսպղար լոյսի մը մէջ:

Ոտքի ելաւ տիկին Քրաթչի, հագած էր նորոգած խեղճուկ հագուստ մը. աժան իրեղէններով, անոր կօշիկներ օրիորդներէն անդրանիկը, սեղանի պատրաստութեան համար, եւ ահա ներս կը վազեն երկու փոքրիկ Քրաթչիները, յայտնելով թէ, իրենք սագին հոտը առած էին, հացագործին խանութին առջև, եւ սկսան իրենց ուրախութենէն սեղանին շուրջը պարել:

Անհամբերութեամբ. հայրիկին թօմին եւ Մարթայի կը սպասէին.

— Մայրիկ, ահա ասիկ Մարթան կանչեց փոքրիկ Քրաթչիներէն մին:

— Այսպիսի սագ մը ունինք, Մարթա աւելցուցին երկու փոքրիկները...

— Ոհ, սիրելի զաւակս Աստուած օրհնէ քեզ, ինչքան ուշացար ըսաւ տիկին Քրաթչի, ակներեւ գուրգուրանքով մը անոր գլխարկը վերցնելով:

— Երէկ իրիկուն լրացնելիք բաւական սշխատանք ունէինք, ահա թէ ինչո՞ւ ուշացայ:

— Հայրիկը կուգայ, պահուրտէ Մարթա, պոռացին երկու փոքրիկները:

Մարթան պահուրտեցաւ, ներս եկաւ Պօպը, երեք ոտք երկարութեամբ իր վզկապովը, զգեստները խնամով նորոգուած խոզանակուած էին տօնին մասնաւոր հանդիսաւորութիւն մը տալու համար, ուսերուն վրայ կը կրէր փոքրիկ թինի թօմը, խեղճը անթացուպ մը ունէր եւ երկաթեայ կազմածք մը ոտքի վրայ կենալու համար:

— Ո՛ւր է Մարթան կանչեց հայրը իր շուրջը նայելով:

— Չպիտի գայ, ըսաւ Պօպ կորսնցնելով իր ամբողջ զուարթ տրամադրութիւնը:

Մարթա չուզեց զայն աւելի չարչարել, որքան որ ալ սա կատակ մը եղած ըլլար, ուստի երկար չմնաց իր թաքստոցին մէջ եւ նետուեցաւ անոր գիրկը մինչ երկու Քրաթչիները թինի թօմին ձեռքէն բռնած խոնոց կը տանէին, ցոյց տալու համար թէ ինչպէս կ'երգէր ու կեփէր բուտինկը (*):

Երբ յաղթական երեւոյթով մը սագը ներս բերուեցաւ աղմուկն եւ ոգեւորութիւնը տեսնելով, մարդ պիտի փորձուէր ենթադրել թէ՛ սագը հազուագիտութեւ չունմըն է, արդարեւ, այդ խեղճ տան համար ալ ա՛դպէս էր, աշխարհի եօթը հրաշալիքներէն մին:

Ընտանիքին ամէն մէկ անդամը զբաղած էր ընթրիքի սեղանի պատրաստութեամբը, եբբ տիկին Քրաթչի, դանակը սագին կողերուն մէջ մխեց, ուրախութեան միմունջ մը բարձրացաւ սեղանին բոլորտիքէն:

Երբէք այսպիսի սագ մը չէր տեսնուած. Պօպ կըսէր թէ, չէր կարելի ասկէ աւելի լաւ սագ մը եփել կերակուրին փափկութիւնը, համը, մեծութիւնը, աժանութիւնը ընդհանուրին հիացման եւ խօսակցութեան առարկան էին:

Ճաշը վերջանալէ յետոյ, վերցուցին սեղանին չսփռուցը, մաքրեցին օճախը, եւ արծարծեցին կրակը

(*) Ե. Թ. Կերակուր մըն է

Պօպի շաքարախառն օղին համտեսուելէ յետոյ կատարեալ գտան։

Խնձորներ, նարինջներ, աման մը լեցուն կաղին դրուեցաւ սեղանին վրայ, եւ ամբողջ ընտանիքը բոլորուեցաւ օճախին շուրջ, մինչ շագանակները կը պայթէին տաք մոխիրին մէջ, Պօպ Քրաթչի հետեւեալ բաժակաճառը արտասանեց։

«Երջանիկ Ծնունդ ամէնուս համար, եւ Տէրը օրհնէ ամէնքս»։

Ամբողջ ընտանիքը արձագանգ տուաւ անոր։

«Աստուած օրհնէ մեզ» ըսաւ Թայնի Թիմ։

Անիկա նստած էր զահաւորակի մը վրայ, ազազուն ձեռքը Պօպի ձեռքին մէջ կը գտնուէր, այն մտածումը որ կրնան զայն իր մօտէն վերցնել, կահաբեկէր, եւ աւելի խանդաղատալից կը դարձնէր։

— Ուրուական, ըսաւ Սքրուճ, աննախընթաց շահագրգռութեամբ մը, ըսէ ինծի Թայնի Թիմը պիտի ապրի»։

— Խեղճուկ օճախին անկիւնը պարապ տեղ մը կը տեսնեմ եւ անտէր անթացուպ մը խնամով պահած եթէ յաջորդս այդ պատկերներէն մին չփոխէ տղան պիտի մեռնի։

— Ոչ, ոչ, ըսաւ Սքրուճ, ո՛հ ոչ, բարի ոգի ըսէ ինծի թէ՛ անոր պիտի խնայուի։

— Եթէ մեռնի, աւելորդ բազմամարդութեան մը առջեւը առնուած կըլլայ։

Սքրուճ զլուխը կախեց, լսելով իր իսկ կողմէն ըսուած խօսքերը եւ յաղթահարուած էր, զղշումէն եւ վշտէն։

Ո՛վ մարդ, ըսաւ ուրուականը, եթէ դուն քարի տեղ սիրտ մը ունենաս, դուն պիտի որոշես թէ՛ որո՞նք պիտի ապրին եւ որո՞նք մեռնին, կրնայ ըլլալ որ դուն երկնքի առջեւ նուազ արժանիք ունենաս ապրելու քան այս խեղճ մարդուն տղուն պէս միլիոնաւորներ։

Երբ գլխահակ մտիկ կընէր, լսեց իր անունին արտասանուիլը։

— Պիտի առաջարկեմ խմել, մեր բաթրօնին Պ. Սքրուճի կենացը։

— Լաւ բաթրօն մը, քրթմնջեց տիկին Քրաթ կարմրելէն, արդարեւ պէտք է խմել դժպիսի, ազահ մարդու մը կենացը, որպէսին է Սքրուճ, ոչ ոք զայն աւելի կը ճանչնայ որքան դուն, ո՛վ իմ խեղճ բարեկամըս, եւ սակայն պիտի խմամ անոր կենացը քու սիրոյդ, եւ ի պատիւ օրուան տօնին, ուրեմն, կը մաղթեմ երկար կեանք, երջանիկ ծնունդ եւ բարեբաստիկ տարի մը։ Կը յուսամ թէ շատ երջանիկ եւ զուարթ տարի մը պիտի ունենայ, այդ մասին տարակոյս չունիմ։

Մայրիկէն յետոյ, տղաքն ալ խմեցին, Սքրուճ ընտանիքին ճիւղն էր, եւ անոր անուան յիշատակումը ամպի ստուեր մը ձգեց հանդէսին վրայ, որ կարելի չեղաւ ցրուել ամբողջ հինգ վայրկեան։

Երբ այս ալ անցաւ, տասնապատիկ անգամ ա-ճ
ւելի զուարթութիւն մը կը տիրէր, քան նախապէս,
Սքրուճի տխուր անձին շուրջ եղած խօսքերը վերջա-
ցած էին:

Այս ամբողջ ժամանակամիջոցին շազանակներն ու
շաքարօղիին ամանը իրարու կուտային:

Այս բոլորին մէջ, բարեացակամութեան ոչ մէկ
բան կար, լաւ հագուած չէին, անոնց կօշիկները ջուր
կառնէր եւ սակայն երջանիկ ու երախտագէտ էին, ի-
րարու վրայ կը գուրգուրային եւ գոհ էին իրենց վիճա-
կէն:

Եւ երբ Սքրուճի ստուերը կը հեռանար անոնց
մօտէն, աւելի երջանիկ ըլլալ կը թուէին:

Սյդ միջոցին հետզհետէ մութը կը կոխէր, եւ ձիւ
նը՝ կիջնէր առատօրէն, մինչ Սքրուճ ուրուականին հետ
փողոցները կը պտտէր, կը տեսնէր խոհանոցներուն մէջ
ճարճատող կրակներուն պայծառութիւնը, հոս կրակի
մը բոցավառիւր ցոյց կուտար թէ տաք կերակուր մը
կը պատրաստուէր, պնակները կը տաքցուէին կրակին
առջեւ, վար առնուած էին թանձր վարագոյրները ար-
գիլելու համար ցուրտին եւ մթութեան մուտքը:

Անդին տան մը բոլոր տղաքները դուրս կը խո-
յանային ձիւնին մէջ, դիմաւորելու համար իրենց ա-
մուսնացած քոյրերն ու եղբայրները, եւ կամ հօրեղբայր
ներն ու հօրաքոյրերը:

Ուրիշ տեղ մը, համախմբուած հրաւիրեալներու
սիւնէթները գծագրուէր էին վարագոյրներուն վրայ,
իսկ քիչ մը անդին, գեղեցիկ աղջիկներու խումբ մը
լաւ հագուած եւ շպարաւորուած կը խօսէին մէկէն
եւ միեւնոյն ատեն:

* *

Առանց ուրուականէն, նախապէս ազդարարութիւն մը
ստանալու, հասան ճահիճի մը եզերքը, ուր նետ
ուած էին կոշտ քարերու զանգուածներ, այդ տեղը՝
կարծէք հսկաներու գերեզմանատուն մը եղած ըլլար:

Հոն, ջուրը ուզածուն պէս կընթանար ամէն կողմ,
միայն սառի կտորներ երբեմն արգելք կըլլային անոնց
տարածուելուն, այս տեղ ուրիշ բան չէր աճիր եթէ ոչ
մամուռը, հորիզոնին վրայ մարը մտնող արեւը իր ե-
տեւը կը ձգէր կրակի կարմիր գիծ մը, որ հետզհետէ
մեծնալով, կը նմանէր խոշոր տխուր աչքի եւ կը կոր-
սուէր թանձր ու մութ գիշերին մէջ:

— Ո՞ր տեղ ենք հարցուց Սքրուճ.

— Տեղ մը, ուր հանքագործները կապրին, կաշ-
խատին երկրին խորերը:

Լոյս մը երեւաց, խեղճուկ հիւղակի մը պատուհա
նէն արագօրէն դէպի այդ կողմը ուղղուելով, անցան
կիսափուլ պատի մը մէջէն, եւ ինքզինքնին գտան բոցա
վառ կրակի մը շուրջ հաւաքուած զուարթ ընկերու-
թեան մը մէջ: Անոնք ծեր մարդու մը կիներ, զաւակ-
ները, թոռներն էին որոնք իրենց տօնական զգեստնե-

րով զարգարուէր էին:

Ծերուկը, իրեններուն համար կերգէր հին օրերու ծննդեան երգ մը, որ հազիւ կը լսուէր դուրսի քամիին աղմուկէն, երբեմն անոր կը միանար խումբը իր յանկերգովը:

Ուրուականը հոս երկար չսպասեց, հրամայեց որ պինդ բռնէ իր զգեստէն, եւ փոխադրեց զայն ճահիճին վրայէն ծովափ մը, Սքրուճ սարսափով լեցուած էր, երբ կը տեսնէր որ՝ ետեւը հողի կտոր մը միայն կայ, անոր ականջները կը խլանային ալիքներուն մոնչիւնէն որոնք այնքան կատաղութեամբ կը թաւալէին որ կուզէին քանդել երկիրը:

Ծովափին մէկ կողմը, տխուր ժայռի մը վրայ, առանձին փարոս մը կը բարձրանար, որուն ամբողջ տարին կը զարնուէին ծովուն խարակները կատաղի ոռնումով մը, ժայռին յատակին ծովային բոյսեր դիզւած էին, իսկ փոթորիկէն հալածուած թռչուններ կը թռչտէին անոր շուրջ:

Հոս իսկ, երկու մարդիկ փարոսին պահապանները, կրակի մը շուրջ նստած ծնունդը կը տօնախմբէին:

Ուրուականը միշտ, մութ ծովուն վրայ կը յառաջանար մինչեւ որ արագ թռիչքով նաւու մը վրայ հասաւ, կեցաւ մեքենավարին մօտ, զինուորները հոն հերթով պահակ կսպասէին, անոնցմէ իւրաքանչիւրը ծնունդի երգ մը կերգէր, եւ կամ իր մտքին մէջ Ծնունդի

մը խորհուրդը ունէր, եւ կամ թէ՛ մեղմ ձայնով մը կը խօսէր անցած ծնունդի օրերու մասին, անոնցմէ ամէն մէկը իր հոգիին մէջ կը սնուցանէր սիրելիները ողջագործելու յոյսը, եւ ամէն մէկը գէշ կամ լարարի որ կը գտնուէր նաւուն վրայ քնացած կամ արթուն, քնքուշ եւ գորովալից խօսք մը ունէր ուրիշներուն համար, եւ իր ուրախութիւններու միւսներն ալ մասնակից ընելով, կը վերյիշէր անոնք, որոնք հեռուն են, եւ որոնց համար կը հոգար, եւ վստահ էր թէ, զինքը յիշելով. անոնք ալ երջանիկ են:

Սքրուճ երբ մտիկ կընէր քամիին ողբը, կը զարմանար թէ, ինչպիսի խորհրդաւոր բան է, միս մինակ շար ժիւր մթութեան մէջ դէպիանծան օթ անդունդներ. եւ որոնք իրենց մէջ ունէին այնքան խորունկ զաղտնիքներ, որքան մահը:

Այդ զարմանքը աւելի մեծ եղաւ, երբ լսեց քեռորդ տղին խնդալուն ձայնը, հիմա կը գտնուէր լուսաւոր սենեակի մը մէջ. ուրուականին քովիկը:

Եթէ տխրելու հիւանդութիւնը փոխանցիկ է. ոչինչ կայ աւելի անդիմադրելի քան խնդալը, երբ քեռորդին կողերը բռնած կը խնդար միւսներն ալ անկէ վարակւած կը խնդային լիաթոք:

— Պատույ խօսք ձեզի, Սքրուճ կըսէր ինծի թէ Ծնունդը յիմարութիւն մըն է:

— Այդ խօսքը անոր համար ամօթ մըն է, ըսաւ

Սքրուճի հարսը արհամարհանքով մը, որովհետեւ կի-
ները այսպիսի խօսքեր լրջութեամբ կառնեն։

— Օհ. անիկա ծիծաղաշարժ մէկն է ըսաւ Սքրու-
ճի քեռորդին կրնար աւելի հաճելի ըլլալ, ինչ կուզէք,
իր յանցանքն է որ կը քաւէ, շատ հարուստ է, բայց
հարստութիւնը անոր օգուտ մը չունի, չուզեր անով
մէկու մը բարիք ընել։

Թէյէն յետոյ, քիչ մը երաժշտութիւն ունեցան,
որովհետեւ հրաշալիօրէն իրարու յարմարած այս ըն-
տանիքը, երաժիշտներէ կազմուած էր։

Բայց ամբողջ իրիկունը երաժշտութեամբ չ'ան-
ցուցին ունեցան նմանապէս ընտանեկան խաղեր, բայց
այս խաղերէն ամէնէն հետաքրքրականը խաղ մըն էր
որ կը կոչուէր աշո կամ ոչ։ Սքրուճի քեռորդին պիտի
մտածէր բանի մը վրայ եւ միւսները պիտի գուշա-
կէին թէ ինչ էր մտածման առարկան եւ ահա հար-
ցումներու տարափ մը իրարու կը յաջորդէր, կենդա-
նի մըն էր, ողջ էր կենդանին, անհաճոյ է՞ր վայրենի
է՞ր, կը վռնչէ՞ր, կը խրխնչէ՞ր, կը խօսէ՞ր, Լոնտոնի մէջ
կը գտնուէ՞ր, փողոցներուն մէջ կը պտտէ՞ր, զրամով
չէ՞ր ցուցադրուիր, մարդ մը զայն չէր առաջնորդե՞ր
Գարագեռի մը մէջ կը գտնուէ՞ր, շուկայի մէջ չէ՞ր ըս-
պաններ, ձի մը, էջ մը, կով մը, ցուլ մը, վագր մը
շուն մը, խոզ մը, կատու մը, արջ մը չէ՞ր։

Ամէն մէկ հարցումին, Ֆրէտ լիաթոք կը խնդար։

Վերջապէս գիրուկ քորիկը, միեւնոյն յիմար խըն
դուքովը բո իւււ լսելէ։

— Ես գտայ, գիտեմ թէ ի՞նչ է այդ, Ֆրէտ, ա-
տիկա Սքրուճ մօրեղբայրդ է։

Իրօք որ ան էր, հիացումը ընդհանուր էր, ո-
մանք դիտել կուտային որ՝ «արջ մըն է՞» հարցումին
պատասխանը «այո» պէտք էր ըլլար։

Փխտական պատասխանը, հակամիտութիւն ունէր
անոնց խորհուրդները ցրուելու։

— Անիկա, բաւական զուարճութիւն պատճառեց
մեզի, այդ մասին վստահ եմ, ըսաւ Ֆրէտ, ապերախ-
տութիւն պիտի ըլլար, եթէ անոր կենացը չիմէինք,
մեզմէ իւրաքանչիւրը իր ձեռքին մէջ ունի գաւաթ մը,
ուրեմն խմենք մօրեղբօր կենացը։

— Լաւ, մօրեղբօր Սքրուճի կենացը, կանչեցին
ամէնքը։

Սքրուճ, սրտով զուարթ, եւ թեթեւ տրամադրու-
թեան մը տակ, պիտի ուզէր հագիւ լսելի ձայնով մը
շնորհակալութիւն յայտնել, եթէ երբէք ուրուականը ժա
մանակ տար, բայց ամբողջ տեսարանը, մէկ շունչէն
անցաւ, եւ հիմա ճամբորդութեան մէջ էին։

Անոնք շատ բան տեսան, եւ շատ հեռունները
գացին, շատ տուններ այցելեցին, ամէն տեղ երջանիկ
վերջաւորութիւն մը կար, ուրուականը կանգ առաւ շատ
մը հիւանդներու մահճին մօտ, անոնք մոռցած էին ի-
րենց տկարութիւնը, օտար հողի վրայ գտնուող աք-

սորականները կարծես իրենց ընտանիքներուն ծոցը կը փոխադրուէին:

Լաւագոյն ապագայի մը, յոյսին ճրագը կը շողար բոլոր անոնց համար, որոնք համբերութեամբ կը տոկային, այն բոլոր հաստատութիւններէն ներս, ուր թշուառութիւնն ապաստանած էր, ատիկա ըլլար գըթութեան տուն մը, հիւանդանոց մը, եւ կամ եթէ բանտ մը, ուրուականը հոն կը մտնէր, եւ այդ բոլոր տեղերը կը թողուր իր օրհնութիւնն եւ ուր՝ Աքրուճի կը սորվեցնէր գթութեան սկզբունքները:

Այս բոլորը մէկ գիշերուայ ընթացքին կը կատարւէին որոնց մասին, Աքրուճ իր տարակոյսները ունէր, ուրուականը հետզհետէ կը ծերանար:

— Ուրուականներուն կեանքը. այնքան կարճ է:

— Իմ կեանքս, երկրագունտին վրայ շատ կարճ է, եւ այս գիշեր իսկ կը վերջանայ:

Մինչ զանգակները ժամացոյցին 11 քառորդ անցնիլը կը զարնէին:

Եւ ահա ուրուականը զգեստին ծալքերէն դուրս բերաւ, թշուառ, ահաբեկ, դժպիսի երեւոյթով երկու տըղաքներ, որոնք ծնրադրած եւ անդօրէն անոր քղանցքէն կառչած էին:

Տժգոյն եւ վտիտ ծածկուած էին ցնցոտիներով, ինծի կառչած այս երկու տղաքները, չեն թողուր ինձ որպէսզի անոնց բողոքը ներկայացնեմ, այս մէկը տը-

գիտութիւնն է, միւսը թշուառութիւնը, աւելի զգուշացիր այս տղայէն, որովհետեւ անոր ճակտին վրայ դատապարտութիւն գրուած է:

Ասոնք ոեւ է ապաստան, կամ ապրելու միջոց չունի:

Ուրուականը նոյն ինքն Աքրուճի խօսքերովը — բանտեր չկան, աւելցուց:

Ժամացոյցը կէս գիշերը կը ղարնէր:

Աքրուճ երբ շուրջը նայեցաւ, ուրուականը արդէն անյայտացեր էր, այն ատեն յիշեց ճէյքը պ Մարիի խօսքերը, յետոյ աչքերը վեր վերցնելով նշմարեց հանդիսաւոր երեւոյթով ուրուական մը որ պատմուճանով զգեստաւորուած, մէզի մը պէս իրեն կուգար:

IV

Ուրուականը, դանդաղաբայլ ծանր լըջութեամբ մը Սքրուին կը մօտենար, հազիւ անոր մօտեցած այս վերջինը անոր առջեւ ծնրադրեր էր:

Երկա՛ր եւ սեւ զգեստով մը ամբողջապէս ծածկուած էր, այդ պատճառով անկէ ուրիշ բան չէր տեսնուեր եթէ ոչ երկարած ձեռք մը, Սքրուին սարսափով լեցուած էր, մանաւանդ որ ուրուականը ոչ կը խօսէր եւ ոչ ալ կը շարժէր:

— Արդեօք, յառաջիկայ Ծնունդի ուրուականին ներկայութեանը կը գտնուիմ:

Ուրուականը չպատասխանեց, միայն թէ, կը շարունակէր ձեռքը երկարած պահել:

— Արդեօք, յառաջիկային պատահելիք դէպքերուն նշանները պիտի ցուցնե՞ս:

Իբրեւ պատասխան, գլուխը խոնարհեցնելու նշան մը ըրաւ:

Թէեւ ամբողջ ժամանակամիջոցին, ուրուականը,

անոր հետ լաւ վարուած էր, բայց դարձեալ տիրող լըռութենէն կը դողդղար, ուստի պէտք եղած ժամանակը տուաւ անոր որպէսզի ինքզինքը կարենայ ժողվել:

Ո՛վ ուրուական, մինչեւ հիմա իմ հանդիպած բոլոր ուրուականներէն աւելի, քեզմէ կը տարակուսիմ. բայց գիտնալով որ, նպատակդ ինձի բարութիւն մը ընել է, պատրաստ եմ քեզի ընկերանալու, մանաւանդ որ կը յուսամ՝ այսուհետեւ ուրիշ մարդ մը դառնալ:

Ուրուականը չպատասխանեց, եւ հեռացաւ այնպէս, ինչպէս որ եկած էր. իր զգեստին մէջ առնելով Սքրուինը:

Արդէն քաղաքին ճիշդ կեդրոնը հասեր էին, եւ կը գտնուէին սակարանին մէջ, վաճառականները աճապարանքով հոս հոն կերթային, զրպաններուն մէջ դրամներ հնչեցնելով անդին խումբ մը մարդիկ առետուրի մասին կը խօսէին, ոմանք ժամացոյցի կը նայէին, եւ մտածկոտ ձեւով մը իրենց շղթաներով կը խաղաղային, ճիշդ այնպէս, ինչպէս այնքան յաճախ Սքրուին տեսած էր:

Ուրուականը զայն կեցուց, խումբ մը մարդոց մօտ Սքրուին յառաջացաւ անոնց խօսակցութիւնը մտիկ ընելու համար:

— Ոչ կըսէր, գէր ահագին ծնօտով մարդ մը, աւելի բան մը չեմ գիտեր, միայն գիտեմ թէ մեռած է...

— Երբ մեռաւ. հարցուց ուրիշ մը:

— Կարծեմ, անցեալ գիշեր:

— Ինչո՞ւ, ինչպէ՞ս մեռեր է, ըսաւ երրորդ մը իր ծխախոտի տուփէն մեծկակ քանակութեամբ ծխախոտ վերցնելով:

— Աստուած գիտէ, պատասխանեց առաջին խօսողը:

— Իր դրամը ի՞նչ ըրած է, ըսաւ կարմրադէմ դէմքով մարդ մը, որ իր քթին վրայ ուռեցք մը ունէր:

— Այդ մասին շատ բան չեմ գիտէր, ըսաւ խոշոր ծնօտով մարդը, գուցէ իր ընկերոջ ձգած ըլլալ ամէն պարագայի տակ ինծի բան մը ձգած չէ:

Այս կատակը ընդհանուր քրքիչով մը ընդունուեցաւ:

Պեւտրականներէն միայն մէկը կուգէր յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուիլ, որը քանի մը բառեր միայն փոխանակէր էր Սքրուճի հետ, իրարու հանդիպած ատեննին:

Այս խօսքերը ըսուած ատեն Սքրուճի ընկերները ցրուեցան:

Առեւտուրի աշխարհը թողլով, մտան քաղաքի մը մութ փողոցին մէջ, ուր երբէք Սքրուճ մտած չէր, այս տեղը, այնքան մոռալ, խանութները եւ տուները այնքան խեղճ, բնակիչները կիսամերկ, հարբած դժպիսի երեւոյթ մը ունէին որ, ամբողջ թաղը կարծես անկար-

գապահութիւն եւ թշուառութիւն կը հոտէր:

Ասանկ փողոցի մը խանութին մէջ, նստած էր 60 ամեայ խենէշ ծերուկ մը, որ կը գնէր, կը ծախէր ամէն տեսակ գործածուած առարկաներ, երկաթի կտորներ նժարներ, եւայլն, այդ միջոցին, թեւին տակ ծրար ոմը առած կին մը, յետոյ ուրիշ մը, ուրիշ մը եւս եկան:

Առաջին կնոջ ծրարին մէջ, քանի մը աննշան բաներ կային, երկրորդ կինը բերեր էր սաւաճներ անձեռոցներ, երկու արծաթէ դգալներ, իսկ երրորդ կնոջ ծրարին մէջ կար անկողնի վարագոյրներ:

Այս գողցուած առարկաները որոնք մէյ մէկ ոճիրներով մինչեւ այդ մոռալ խանութը եկած էին, մէկ կողմ դրուեցան, ու խանութպանը անոնց հաշիւը անսելէ վերջ, անոնք մեկնեցան:

Սքրուճ այս պատկերները տեսնելով, սրտադողով եւ ահաբեկուով լեցուեցաւ, խորհելով որ ինք ալ կրնայ այդպիսի ոճիրի մը զոհ դառնալ:

Եւ ահա փոխադրուեցաւ, ուրիշ տեսարան մը պարզող սենեակ մը, ուր պատուած սաւանով անկողին մը կար:

Սենեակը այնքան մութ էր, որ կարելի չէր զանազանել թէ ներսը ինչ կար, բայց Սքրուճ հետաքրքիր կիսով սկսաւ ներսը զննել, դուրսէն տոգոյն լոյս մը անկողնին վրայ կիյնար, ուր կը հանգչէր կողոպտուած զոհին դիակը, լքուած բոլոր աշխարհէն, անոր քով ոչ իսկ լացող մը կար:

Սքրուճ կըմբռնէր այդ տեսարանին պատճառած դասը, ուստի խնդրեց անկէ, որպէսզի ցուցնէ իրեն զոհին դիակը:

Ուրուականը տարածեց զգեստները իբրեւ թեւեր, եւ զայն առաջնորդեց լուսաւոր սենեակ մը, ուր մայր մը եւ երկու զաւակներ կային:

Նէ՛ անհամբերութեամբ, անձկութեամբ, մէկու մը կսպասէր ամենապզտիկ ձայն մը լսելուն, պատուհանէն դուրս կը նայէր բայց ի՛ զուր...

Վերջապէս դուռը զարնուեցաւ, ներս մտաւ երիտասարդ ամուսինը:

Երբ տխրութեամբ ճաշը վերջացուցին, կինը լուրեր հարցուց.

— Գէշ պատասխանեց ամուսինը:

— Մեր պարտքը որո՞ւ պիտի փոխանցուի.

— Չեմ գիտեր, բայց ճիշդ ժամանակին պէտք է ունենանք այնքան մը գումար, որպէսզի՝ սա մեզի աղէտաւոր չըլլայ, կրնայ ըլլալ որ, անգութ պահանջատէրի մը առջեւ գտնուինք ինչպիսին էր մեռնողը:

Բայց այդ ծանր եւ մռայլ խոհերը ցրուեցան տղաքներուն անոնց շուրջ բոլորուելովը:

Ուրուականը զայն քանի մը փողոցներու մէջէն Պօպ Բրաթչիի տունը առաջնորդեց, ուր մայրն ու տղաքը բակին մէջ նստած էին:

Անոնք խաղաղ երեւոյթ մը ունէին, մայրը կարով մը

զբաղած պահ մը մէկդի դրաւ, առարկելով որ՝ կարմիր գոյնը աչքերը կը յոգնեցնէ:

Ներս մտաւ հայրը, որուն թէյը պատրաստ էր կրակին մօտ, փոքրիկները անոր առջեւ վազեցին:

Ամուսինը իր կնոջ յայտնեց թէ, հանդիպած էր Սքրուճի քնոորդոյն, որ կուզէր օգտակար ըլլալ իրենց՝ Պօպ անոր այսքարեացական ժէսթէն շատ յուզուեր էր:

Հայրը կը պատուիրէր չմոռնալ փոքրիկ Թայնի Թիմի յիշատակը՝ եթէ զործով մը ուրիշ տեղ հեռանար:

Սքրուճը ամենէն աւելի հետաքրքրող կէտը, մեռած մարդուն ինքնութիւնն էր. Ուրականը սակայն ոչ մէկ տեղ կանգ կառնէր, որպէսզի կարենան արագօրէն իրենց նպատակին հասնիլ, Սքրուճ խնդրեց վայրկեան մը կենալ:

Այդ պահուն, անիկա նշմարեց իր տունը, վազեց դէպի պատուրանը՝ ահա իր գրասենեակը, բայց կահ կարասիները միեւնոյնը չէին, աթոռին վրայ նստած մարդը ինքը չէր, իսկ ուրուականը սեւեռեալ կերպով տեղ մը կը մատնանշէր:

Հասան գերեզմանատուն, ուր քարի մը տակ կը հանգչէր այն դժբախտը, որուն անունը Սքրուճ գիտնալ կուզէր:

Ուրուականը ինչպէս միշտ, ի հոս ալ անշարժ կը մնար, Սքրուճ ուղղուեցաւ դէպի այն դամբարանը, դոր ուրուականը կը ցուցնէր, սարսափով եւ դողով լեցուած

քարին վրայ կարդաց իր իսկ անունը ԷՊԸՆՉԸՐ ԸՍ-
ՔՐԻՍՏՈՍ:

Ուրեմն ես էի, այն մեռած մարդը ըսաւ, ծունկերուն
վրայ կլիծակելով:

— Ինչո՞ւ կը ցուցնես այս բոլոր բաները, եթէ ու-
եւ է յոյս չկայ ինծի համար:

— Ով բարի ուրուական, վստահեցուր ինծի թէ՛
կրնամ շրջել այս պատկերները. կեանքս փոխելով:

Ուրուականը իր ձեռքը շարժեց բարեցական ժէս-
թով մը:

— Սրտիս խորերէն պիտի պատուեմ Ծնունդը, չպիտի
մոռնամ, երեք ուրուականներուն ինծի սորվեցուցած
դասը, ո՞վ ուրուական ըսէ ինծի թէ, կրնամ այդ
քարին արձանագրութիւնը անհետացնել:

Իր ճակատագրին փոփոխութեան համար, երբ ձեռ-
քերը ազօթելու համար վեր կը վերցնէր, տեսաւ նոր
ձեւափոխութիւն մը ուրուականին հազուադէպին վրայ
մինչ ինք իր վրայ կը դառնար, ինքզինքը մահաճակա-
լին վրայ կը գտնէր:

Արդարեւ իր իսկ անկողինն էր:

Կուզեմ ապրիլ, ապրիլ անցեալը, ներկան եւ ապա
զան, կրկնեց Սքրուն իր անկողնէն ցատկելով, երեք
ուրուականներուն դասը քանդակուած է յիշողութեանս
մէջ, Մարլին, երկինքը, Ծնունդը օրհնեալ ըլլան իրենց
բարիքներուն համար, ասիկա կըսեմ ծունկի եկած, այդ
ծունկի եկած:

Ոգեւորուած էր, եւ կը ճառագայթէր իր ունեցած
դիտատրութիւններուն համար, իր շուրջը նայելով կը
տեսնէր թէ՛ ոչ մէկ առարկայ վերցուած է:

Ինքզինքը փետուրի մը չափ թեթեւ, հրեշտակի մը
չափ երջանիկ, եւ դպրոցական տղու մը չափ զուարթ
կը զգար:

Այդ միջոցին սկսան հնչել եկեղեցիին զանգակները
չէր գիտեր թէ՛ յայդ օրը, ամսուան ո՞ր օրն է, ուստի
դէպի պատուհանը վազելով կանչեց տղեկ մը, եւ անոր
որ օր ըլլալը հարցուց:

— Այսօր Ծննդեան օրն է ըսաւ տղեկը:

Ուրեմն բոլոր ուրուականները մէկ գիշերուան մէջ
ինծի այցելած են, իսկ տղուն դառնալով, հարցուց թէ
գիտե՞ր հաւաքաճառին խանութը:

— Կը յուսամ թէ՛ գիտեմ՝ պատասխանեց տղան:

— Մեծ հնդկահաւին խանութին մէջ ըլլալը ի-
մանալով, մանչուկէն խնդրեց որ, իրեն համար գնէ,
խոստանալով վերադարձին շիլին մը տալ:

Հնդկահաւը, կուզէր Պօպ Բրաթչիի նուէր դրկել, եւ
այն գիտակցութիւնը թէ՛ այս անակնկալը մեծ հա-
ճոյք մը պիտի պատճառէր իր քարտուղարին կը հըրճ-
ւեցնէր զայն խորապէս:

Խսկոյն որ հնդկահաւը կառքով մը Բրաթչիի հաս-
ցէին դրկեց՝ դուրս ելլելու համար սկսաւ շուտով հան-
ւիլ:

Ժողովուրդը դուրս կը խուժէր դէպի փողոցները
ճիշդ այնպէս, ինչպէս տեսեր էր իր երազին մէջ. կը դի-

տէր որ, ամէն մարդ գոհունակութեան ժպիտ մը ունէր.

Եկեղեցիէն դուրս ելլելէ յետոյ, սկսաւ փողոցներուն մէջ պտտիլ, կը դիտէր շրջագայող մարդիկը, փաղաքշուծեամբ կը զարնէր փողոցի մանչուկներուն, մուրացիկներուն կը հարցնէր անոնց պէտքերուն համար.

Ի վերջոյ գնաց իր քեռորդւոյն տունը, Ծննդեան ճաշը անոնց հետ կատարելու համար.

Եւ երբ յաջորդ առտուն շատ կանուխէն զրասենեակ գնաց, տակաւին Պօպ Բրաթչի չէր եկած, խեղճ զրագիւրը, մինչեւ ուշ գիշերը իր սիրելիներուն հետ զուարճացած ըլլալուն ուշացեր էր, հիմա ներողութիւն կը խնդրէր իր տէրոջմէն, անգամ մը միայն պարտականութեանը մէջ թերանալուն համար.

Որքան մեծ եղաւ զարմանքը, երբ լսեց թէ Սքրուն իր թոշակին վրայ յաւելում մը պիտի ընէր, եւ շատ լրջութեամբ երջանիկ Ծնունդ կը մաղթէր, խոստանալով միանգամայն անոր աշխատասէր ընտանիքին օգնութեան հասնիլ.

Ահա թէ ինչպէս, երազ մը, անկարեկից, ընչաքաղց Սքրունը, բարի բարեկամ մը, լաւ տէր մը, գթութեամբ եւ ազնիւ հարուստ մը դարձուց.

25 17 0 0 1 1 1

4 6 1

0

Ch-8

7490

976 3 37462

huff

2633

